

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра ботаніки

ЗАТВЕРДЖЕНО

проф. Г. В. Завицький, науково-педагогічної і

роботи та рекрутації

проф. Г. В. Завицький С. В.

2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА АСИСТЕНСЬКОЇ ПРАКТИКИ

ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ

ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 0401 – ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

спеціальності 8.04010201 «Біологія»

Луцьк 2015

Робоча програма асистенської практики для студентів заочної форми навчання спеціальності 8.04010201 «Біологія». 30 серпня 2015 року. - 11 с.

Розробник: Іванців О.Я. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри ботаніки

Рецензент: Дмитроца О. Р., кандидат біологічних наук, доцент кафедри фізіології людини і тварин

Робоча програма асистенської практики затверджена на засіданні кафедри ботаніки

протокол № 2 від 31.08.2015 р.

Завідувач кафедри: (Волгін С.О.)

Робоча програма асистенської практики затверджена на засіданні кафедри зоології

протокол № від 2015 р.

Завідувач кафедри: (Іванців В.В.)

Робоча програма асистенської практики затверджена на засіданні кафедри фізіології людини і тварин

протокол № 2 від 2.09.2015 р.

Завідувач кафедри: (Моренко А.Г.)

Робоча програма асистенської практики

схвалена науково-методичною комісією біологічного факультету

протокол № 2 від 13.10.2015 р.

Голова науково-методичної комісії факультету

 (Дмитроца О. Р.)

Робоча програма асистенської практики

схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 3 від 18.11.2015 р.

1. Опис педагогічної асистентської практики

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	0401 – Природничі науки	Нормативна навчальна дисципліна заочна форма навчання
Загальна кількість годин – 90	8.04010201 «Біологія»	Рік підготовки – 6
		Семестр – 11
	Магістр	Самостійна робота – 84 год.
		Консультації – 6 год.
		Вид контролю – залік.

2. Мета та завдання педагогічної асистентської практики

Метою проведення педагогічної асистентської практики є підготовка магістрів до виконання функцій викладача, до проведення системи навчально-виховної роботи зі студентами.

Завдання педагогічної асистентської практики:

1. Ознайомити магістрів з навчально-методичною роботою кафедр біологічного факультету.
2. Практиканти повинні детально опрацювати структуру та зміст навчальних програм тих курсів, які вони читатимуть, та проаналізувати їх методичне забезпечення.
3. Розвинути необхідні вміння і навички практикантів у плануванні навчально-виховної роботи при вивченні біологічних курсів (курси узгоджуються з керівником практики) та у процесі їх діяльності як кураторів груп.
4. Ознайомити магістрів з навчально-методичною та психолого-педагогічною діяльністю викладачів. Навчити їх аналізувати, узагальнювати і творчо втілювати їх досвід на практиці.
5. Навчити практикантів самостійно і творчо застосовувати на практиці знання, одержані в університеті.
6. Виробити необхідні уміння і навички магістрів в організації навчально-виховної діяльності зі студентами. Спрямовувати таку діяльність на розвиток здібностей і таланту студентів та зростання їх самосвідомості.
7. Розвивати уміння практикантів виявляти, аналізувати та коментувати як позитивні сторони навчальних занять, так і недоліки.
8. Ознайомити магістрів з науково-дослідною роботою викладачів та розвивати інтерес і уміння у справі організації та проведення такої роботи.
9. Розвивати практичні навички майбутніх викладачів організовувати психолого-педагогічні спостереження у групах.

10. Продовжити профорієнтаційну роботу серед магістрів, готуючи їх до практичної викладацької діяльності.

За результатами проходження практики студент повинен знати:

1. Основні завдання та проблеми методики викладання біології у педагогічній теорії і практиці сучасної школи.
2. Найважливіші закономірності процесу формування біологічних знань.
3. Теоретичні та методичні основи використання принципів, методів, засобів та форм організації навчання у процесі вивчення біології.
4. Особливості науково-методичної та психолого-педагогічної діяльності викладача та вимоги до веденням ним основної документації.
5. Структуру, зміст, головні завдання курсу (який читає студент) у відповідності до навчальної програми викладача.

За результатами проходження практики студент повинен вміти:

1. Самостійно і творчо застосовувати на практиці знання, одержані в університеті.
2. Аналізувати, узагальнювати і творчо втілювати у життя передовий педагогічний досвід викладання біології у вузі.
3. Вміти цілеспрямовано спостерігати та аналізувати навчально-виховну роботу, яка проводиться викладачами та організовувати психолого-педагогічні спостереження за студентами.
4. Самостійно планувати і проводити різні форми навчально-виховної роботи зі студентами.
5. У процесі формування біологічних знань самостійно визначати форми роботи, використовувати відповідні засоби та методи навчання і прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів.
6. Аналізуючи структуру біологічного матеріалу повинні вміти систематизувати навчальну інформацію на основну та допоміжну, виділяти провідні біологічні поняття і закономірності. Магістри мають володіти відповідними навичками бачення методичної та методологічної ролі різних типів інформації, розглядати її у взаємозв'язку, у світлі провідних завдань, визначених навчальною програмою.
7. Виконувати функції куратора та планувати відповідну роботу.
8. Обґрунтовувати сукупність дидактичних умов, які сприяють ефективному вивченню біології у вузі.

3. Етапи практики

Підготовчий, ознайомлювальний етап (24 год)

Основний та підсумковий етап (60 год.)

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Тривалість – 1-й – 2-й день практики 1. Кожен студент прикріплений до викладача – керівника практики (згідно розпорядження). У перший день практики керівник визначає навчальні курси, які читатиме магістр та узгоджує їх зі студентом. Також визначається академгрупа, де практикант виконуватиме обов'язки куратора. 2. Магістри ґрунтовно вивчають навчальну та робочу програми

	<p>тих курсів, з яких передбачене проведення ними занять впродовж практики: аналізується зміст, структура та послідовність вивчення матеріалу.</p> <p>3. Практиканти підбирають наукову, методичну, хрестоматійну літературу та інші джерела, які необхідні їм у процесі організації роботи зі студентами.</p> <p>3. Магістри складають детальний план проходження практики на весь її період.</p>
2. Ознайомлювальний	<p>Тривалість – 3-й – 5-й дні практики</p> <p>1. Вивчення практикантами особливостей організації навчально-методичної роботи викладача та куратора групи. З цією метою магістри відвідують у керівника практики та куратора відповідні заняття.</p> <p>2. Ознайомлення магістрів з різними засобами навчання, які використовує викладач у процесі читання курсу.</p> <p>3. Ознайомлення практикантів з організацією науково-дослідної роботи викладача.</p>
3. Основний	<p>Тривалість – від 2-ого тижня – до закінчення практики</p> <p>1. Систематична підготовка магістрів до проведення навчальних занять: опрацювання науково-методичної, хрестоматійної літератури; підбір різних засобів навчання тощо, які необхідні їм у процесі організації роботи зі студентами. Керівник практики допомагає практикантам у такій підготовці.</p> <p>2. Постійне вивчення методичного та наукового досвіду викладача.</p> <p>3. Проведення магістрами навчальних занять відповідно до їх плану роботи (лекцій, практичних і лабораторних робіт, семінарських занять), з них – не менше 6 . Керівник практики аналізує науково-методичний рівень проведених пар.</p> <p>4. Систематичне відвідування магістрами навчальних занять один в одного і участь у їх обговоренні.</p> <p>5. Підготовка студентів до проведення виховних заходів у академгрупах.</p> <p>6. Проведення студентами виховних заходів у академгрупах (узгоджується з куратором), один з них заліковий.</p>
4. Підсумковий	<p>Тривалість – останній тиждень практики</p> <p>Узагальнення матеріалів педпрактики для їх захисту:</p> <p>1) підготовка індивідуального щоденника;</p> <p>2) підготовка детальних розробок конспектів: лекції, практичної роботи (або лабораторної роботи чи семінарського заняття), академпари;</p> <p>3) підготовка допоміжної інформації (наочних матеріалів: рисунків, опорно-інформаційних схем тощо).</p>

4. Завдання для самостійної роботи

Зміст завдання	
1. Скласти детальний план проходження практики на весь її період.	4 год.
2. Ґрунтовно опрацювати навчальні та робочі програми тих курсів, з яких передбачено проведення занять впродовж практики. Проаналізувати зміст, структуру та послідовність вивчення матеріалу.	10 год
3. Опрацювати методичні матеріали, розроблені керівником практики (з того курсу, який читає магістр). Вивчати особливості його досвіду.	10 год
4. Проаналізувати особливості використання різних засобів навчання у процесі формування біологічних знань. Підібрати необхідні засоби навчання для проведення навчально-виховної роботи зі студентами.	20 год
5. Систематично опрацьовувати науково-методичну, хрестоматійну літературу та інші додаткові джерела, які необхідні у процесі підготовки до проведення навчально-виховної роботи зі студентами.	20 год
6. Впродовж практики розробляти конспекти навчальних занять та академпар, отримуючи відповідні консультації у викладачів.	20 год

5. Консультації

отримати детальні консультації у керівників практики з приводу оформлення підсумкової документації практики, яка передбачає такі види робіт:

Зміст роботи	Год.
1. Підготувати звітну документацію: - Ґрунтовний конспект однієї з лекцій. - Детальну розробку практичної роботи (або лабораторної роботи чи семінарського заняття). - Поглиблену розробку проведення однієї з академпар.	2
2. Оформити індивідуальний щоденник педпрактики.	2
3. Підготувати допоміжну інформацію: - Наочні матеріали: рисунки, опорно-інформаційні схеми тощо.	2

6. Методи та засоби діагностики результатів проходження практики

До кожного зі студентів на період практики прикріплений викладач – керівник практики (згідно розпорядження). Впродовж практики він керує роботою магістрів, систематично надає їм допомогу, а також корегує та контролює організацію навчально-виховної діяльності практикантів.

Робота магістрів наближається до змісту професійної діяльності викладача. На навчальних заняттях, що проводять практиканти (лекції, практичні, лабораторні, семінарські заняття), присутній викладач – керівник практики, а на академпарах – куратор відповідної групи. Після проведення занять здійснюється їх глибокий аналіз та виставляються оцінки. При цьому враховується як теоретична підготовка студентів, так і володіння ними

методикою навчання біології. Систематичний аналіз науково-методичного рівня роботи магістрів спрямовується на розвиток їх умінь виявляти та коментувати як позитивні сторони діяльності, так і недоліки, що сприяє професійному вдосконаленню майбутніх викладачів.

При оцінюванні результатів проходження практики враховуються також психолого-педагогічна майстерність практикантів (педагогічний такт, комунікабельність тощо) та їх особистісні характеристики (дисциплінованість, ініціативність тощо).

Керівник практики надає консультації студентам та контролює підготовку магістрами документації, необхідної для захисту практики. До такої документації відносяться: 1) **звітна** документація: конспект лекції та практичного (або лабораторного чи семінарського заняття), розробка академпари і 2) **допоміжна** документація: загальне оформлення щоденника; оформлення наочних матеріалів - схем, знімків тощо. Керівник практики оцінює зміст та оформлення цієї документації.

Формою підсумкового контролю є **залік** – захист практики. Він проводиться у присутності комісії (згідно наказу).

7. Шкала оцінювання (національна)

Критерії оцінювання знань

Оцінка	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень магістрів
Від-мінно	Магістр вміє: Планувати навчально-виховну роботу з біології. Самостійно розробляти курси лекцій, практичних та лабораторних занять. Проводити на належному науковому та методичному рівні навчальні заняття: лекції, практичні та лабораторні роботи. Вміє аналізувати навчальну інформацію, виділяти найважливіші ідеї, поняття та закономірності, які складають ядро навчального матеріалу. На основі застосування найважливіших принципів навчання домагається свідомого, глибокого засвоєння суті навчального матеріалу, розвитку умінь та навиків студентів практично застосовувати засвоєні істини. Вміє користуватись у процесі навчання натуралістичним принципом, організовувати самостійний навчальний пошук студентів, який би відкривав шлях до пошуку наукового. (застосування проблемно-пошукового підходу до побудови навчально-виховного процесу). Використовує у навчальному процесі технічні засоби навчання, комп'ютерну техніку, різноманітне обладнання тощо. Об'єктивно оцінює знання студентів. Вміє робити аналіз навчальних занять (інших магістрів чи викладачів та самоаналіз своїх занять).
Добре	Магістр вміє самостійно розробляти курси лекцій, практичних та лабораторних занять. Має необхідні знання і забезпечує науковий рівень навчання та виховання студентів. У процесі діяльності поєднує різні форми, методи та прийоми роботи зі студентами. Застосовує найважливіші принципи навчання. Оптимально використовує наочні та технічні засоби навчання. Проте магістр не проявляє ініціативи та творчості у навчально-виховній діяльності зі студентами.
Задो-	Магістр з допомогою викладача розробляє курси лекцій, практичних та

вільно	лабораторних занять. При їх проведенні відсутні прогалини у знаннях, що зв'язано з деякою безвідповідальністю при підготовці. У зв'язку з цим йому важко зацікавити студентів та урізноманітнити їх діяльність.
Незадовільно	Студент з допомогою викладача готується до проведення занять. При цьому не проявляє старанності і є безвідповідальним. Без поважних причин не виконав основних завдань, що передбачені програмою.

8. Методичне забезпечення

Іванців О.Я., Машевська А.С. Журнал виробничої педагогічної практики за освітньо-кваліфікаційним рівнем „Спеціаліст” (для студентів денної та заочної форм навчання) - Луцьк: СНУ імені Лесі Українки, 2013. – 72 с.

О.Я. Іванців Методика викладання біології. Лабораторний практикум для студентів III курсу біологічного факультету / Луцьк: Ред.-видав. відділ „Вежа” ВНУ імені Лесі Українки, 2012. – 36 с.

О.Я. Іванців Методика викладання біології. / Луцьк: Ред.-видав. відділ „Вежа” ВНУ імені Лесі Українки, 2009. – 32 с.

9. Рекомендована література

Базова

Відповідно до навчального курсу, який веде магістр,
здійснюється опрацювання літературних джерел
згідно навчальної програми викладача

Допоміжна

1. Барна І.В. Біологія. Задачі та розв'язки. Навч. посіб. у 2-х частинах / І.Барна, М.Барна. – Тернопіль: Мандрівець, 2000. – Ч. I. – 224 с.
2. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / Владимир Павлович Беспалько. – М.: Педагогика, 1989. – 190 с.
3. Біологія: [підруч. для 10 класу загальноосвітніх навч. заклад.] / О.В. Данилова, Д.А. Шабанов, О.В. Брайон, С.А. Данилов – Х.: Торсінг, 2001. – 256 с.
4. Верзилин Н.М. Общая методика преподавания биологии: учебн. [для студ. пед. ин-тов по биол. спец.] / Н.М. Верзилин, В.М. Корсунская. – М.: Просвещение, 1983. – 384 с.
5. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. / [Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Слєпкота М.Ф. та ін.] ; за ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга, 2004. – 384с.
6. Віртуальна біологічна лабораторія 10-11 кл. [Електронний ресурс]: Навч. посіб. – К.: Компанія СМІТ, 2004. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM): цв;

12см. – Систем. вимоги: Windows 98/ME/ NT/2000/XP, 128Mb RAM, звукова карта, відео карта 4 Mb. – Назва з титул. екрану.

7. Гладюк Т.В. Лабораторні роботи із загальної біології: [метод. посіб. для вчителів та студентів.] / Гладюк Т.В., Гладюк М.М., Міщук Н.Й. – Тернопіль, 1997. – 48 с.

8. Гуржій А.М. Засоби навчання : навч. посіб. / Гуржій А.М., Жук О.Ю., Волинський В.П. – К.: ІЗМН, 1997. – 208 с.

9. Данилова О.В. Впровадження інформаційних технологій під час організації навчально-виховного процесу з біології у старшій школі / О.В. Данилова // Біологія. – 2007. – №11(167), квітень. – С. 37-39.

10. Додаткові вказівки та рекомендації

Технологічні особливості проведення лекції

Лекція – форма організації навчання, основою якої є системний усний виклад навчального матеріалу. Структура традиційної лекції: 1. Організація діяльності викладача та студентів. 2. Формулювання теми, постановка мети й завдань. 3. Актуалізація опорних знань студентів. 4. Розкриття змісту матеріалу педагогом, забезпечення умов його засвоєння студентами. 5. Узагальнення та систематизація знань студентів.

При підготовці до лекції необхідно врахувати такі особливості її проведення: 1. Тема лекції визначається відповідно до навчальної програми; формулюється її мета (триєдина) та завдання; розробляється система питань (план), що розкривають зміст; здійснюється підбір основної та додаткової літератури. При підготовці до лекції необхідно визначати оптимальний обсяг інформації згідно програми. 2. Лекція повинна читатись на належному науково-методичному рівні. При розкритті теми викладач повинен проаналізувати відповідні літературні джерела. Потрібно дотримуватись логічності викладу матеріалу. Увагу студентів слід акцентувати на основних поняттях та закономірностях. Необхідно забезпечувати глибину розкриття змісту матеріалу, відповідного аналізу фактів та явищ, наукову доказовість висновків. 3. У процесі читання лекції викладач повинен активізувати сприйняття студентами інформації. Зокрема, вони мають вести відповідний запис матеріалів лекції – конспект (виділити основне). Активізується діяльність студентів у процесі використання методу проблемного викладу матеріалу, при застосуванні прийомів порівняння, при раціональному поєднанні слова та наочності (карт, таблиць, різних видів технічних засобів навчання тощо). Активізації сприяють окремі прийоми

спілкування під час читання лекції, зокрема, вислови: «Зверніть увагу...», «Зробимо висновки...»; риторичних запитань, на які пізніше дасть відповідь сам викладач: «Чим пояснити цей факт?»; пауз, які дають змогу студентам вдуматись у викладене. Необхідно зосереджувати увагу студентів на тих питаннях лекції, що будуть обговорюватись на відповідному семінарському чи практичному занятті. Лекція повинна читатись емоційно. 4. Після розкриття змісту лекції необхідно узагальнити вивчене, виділити провідні ідеї теми, поняття, відповідні закономірності тощо.

Структура практичного заняття

Одним з варіантів структури практичної роботи може бути такий: 1. Організаційний момент. 2. Повторення теоретичних знань, на яких ґрунтуються завдання. 3. Корегування опорних знань, умінь і навичок. 4. Повідомлення теми і мети. 5. Мотивація навчальної діяльності. 6. Загальний інструктаж. Пояснення алгоритму виконання роботи. 7. Безпосереднє виконання роботи. Самостійне виконання студентами завдань під контролем і за допомогою викладача. 8. Звіт про виконання роботи. 9. Підсумки заняття. 10. Домашнє завдання.

Технологічні особливості проведення семінару

Один з варіантів проведення семінару: Семінарське заняття починається зі вступного слова викладача (оголошується тема, розкривається її актуальність). Наступним етапом є виступ «доповідача», у процесі якого згідно плану розкривається перше питання семінару. Недоцільно розтягувати такі виступи за часом. Після кожного виступу рекомендується етап обговорення повідомлень. Тут можуть бути різні варіанти, наприклад: 1. Один зі студентів на основі виступу ставить запитання для всіх студентів групи. В обговоренні питання можуть брати участь усі бажаючі. Тут допустимі дискусії, заперечення, аргументація тощо. 2. Один зі студентів робить рецензію відповіді, при необхідності доповнює її. 3. Узагальнення викладача.

Обговорення виступу «доповідача» спрямовується на краще запам'ятовування та осмислення студентами змісту розглянутої інформації, забезпечує зміну видів розумової діяльності, дозволяє уникнути пасивності студентів, готує до уважного сприйняття наступних повідомлень.

Така технологія виступів «доповідачів» у поєднанні з обговоренням їх повідомлень повторюється при розкритті наступних питань згідно плану семінарського заняття.

Викладач стежить за тим, щоб під час семінару була створена атмосфера доброзичливості та вільного обміну думками. Завершується семінарське заняття загальним підбиттям підсумків теми, оцінюванням знань студентів та поясненням домашнього завдання. Семінар – це творчий процес, який не може бути запрограмований в усіх деталях.